

Julkinen kuuleminen

sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä (ICAAP) ja sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettelyä (ILAAP) koskevista EKP:n ohjeista

Kysymyksiä ja vastauksia

1 Mitä ICAAP ja ILAAP ovat?

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) on sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettely ja ILAAP (Internal Liquidity Adequacy Assessment Process) puolestaan sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettely. Luottolaitokset käyttävät näitä menettelyjä pääoman ja likviditeetin hallinnassa: niiden avulla varmistetaan, että laitoksella on jatkuvasti riittävästi pääomaa ja likviditeettiä. ICAAP-menettelyä koskevat vaatimukset on kirjattu vakavaraisuusdirektiivin artiklaan 73, jonka mukaan laitoksilla on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua. Vakavaraisuusdirektiivin artikla 86 sisältää samankaltaisia vaatimuksia ILAAP-menettelystä.

Laitosten tulisi siis ICAAP- ja ILAAP-menettelyissään arvioida, mitata ja kattaa kaikki riskit, jotka saattavat vaikuttaa olennaisesti niiden pääomaan tai likviditeettiin, ja pitää nämä riskit hallinnassa. Lisäksi niiden tulisi kokonaisnäköyksiensä pohjalta taata pääoman ja likviditeetin riittävyys keskipitkällä aikavälillä.

ICAAP ja ILAAP ovat luottolaitosten riskienhallinnan keskeisiä osia, joiden molempien suhteen EKP toivoo noudatettavan varovaisuutta. EKP:n näköyksen mukaan luotettaviin, tehokkaihin ja kattaviin ICAAP- ja ILAAP-menettelyihin kuuluu selkeä arvio pääomaan ja likviditeettiin kohdistuvista riskeistä sekä hyvin jäsennetyt riskienhallinta- ja eskaloitimenettelyt, jotka perustuvat harkittuun ja perusteelliseen riskistrategiaan ja sen pohjalta luotuun riskilimittijärjestelmään.

Laadukkaat ICAAP- ja ILAAP-menettelyt vähentävät laitoksen itsensä ja valvojien epävarmuutta riskeistä, joita laitoksen kohdistuu tai saattaa kohdistua. Ne myös lisäävät valvojien luottamusta siihen, että laitoksella on riittävät pääoma- ja likviditeettipuskurit, riittävästi pysyvää varainhankintaa ja tehokkaat riskienhallintamenettelyt toimintansa jatkuvuuden varmistamiseksi.

2 Mikä on ICAAP- ja ILAAP-ohjeiden tarkoitus?

ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä arvioidaan osana vuotuista valvojan arviointiprosessia. Kahden vuoden valvontakokemusten perusteella pankeilla on vielä parannettavaa usealla osa-alueella, ja vaatii aikaa, ennen kuin niiden menettelyt ovat asianmukaisia. ICAAP- ja ILAAP-ohjeissa tuodaan julki EKP:n näkemys vakavaraisuusdirektiiviin artikloihin 73 ja 86 kirjatuista vaatimuksista ja täsmennetään sen ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä koskevia odotuksia. Tarkoituksena on lisätä avoimuutta ja auttaa laitoksia parantamaan menettelyjään sekä kannustaa niitä hyödyntämään parhaita käytäntöjä. Näin voidaan myös yhtenäistää ja tehostaa valvontaa.

3 Ovatko ohjeet oikeudellisesti velvoittavia?

Eivät. Kummatkaan ohjeet eivät ole oikeudellisesti velvoittavia, eikä niillä korvata tai ohiteta voimassa olevia sääntelyvaatimuksia. Ohjeisiin on koottu vakavaraisuusdirektiivin vaatimusten pohjalta seitsemän periaatetta, joita vasten kunkin laitoksen ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä arvioidaan osana valvojan arviointiprosessia. Niitä pidetään kuitenkin vain lähtökohtana kunkin laitoksen kanssa käytävässä valvontadialogissa.

Ohjeissa käydään läpi ICAAP:n ja ILAAP:n keskeisiä periaatteita ja keskitytään valvonnan näkökulmasta olennaisiin seikkoihin, mutta ne eivät muodosta kaikenkattavaa ICAAP- ja ILAAP-ohjeistusta. ICAAP ja ILAAP ovat ennen kaikkea sisäisiä prosesseja, jotka on mitoitettava kunkin laitoksen erityispiirteiden mukaan. Laitokset ovatkin itse vastuussa siitä, että ne toteuttavat menettelyt omaan tilanteeseensa sopivalla tavalla. EKP arvioi kunkin laitoksen ICAAP- ja ILAAP-menettelyt erikseen.

4 Pohjautuvatko ohjelunnot joihinkin aikaisempiin julkaisuihin tai ohjeisiin?

Ensimmäinen EKP:n ohjeistus aiheesta oli tammikuussa 2016 julkaistu valvontaelimen puheenjohtajan Danièle Nouyn kirje pankkitoimialalle.¹ Kirjeen liitteisiin A ja B kirjattiin pääpiirteissään EKP:n yleiset odotukset ICAAP- ja ILAAP-menettelyistä, ja liite C ("Yhdenmukaistettu ICAAP- ja ILAAP-tiedonkeruu") sisälsi ohjeita siitä, millaisia ICAAP- ja ILAAP-tietoja laitosten toivottiin toimittavan vuonna 2016.

Vuotta myöhemmin liite C korvattiin asiakirjalla "Tietojen toimittaminen valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista annettujen EPV:n ohjeiden mukaisesti", joka toimitettiin laitoksille 21.2.2017. Näin luotiin edellytykset

¹ Ks. Danièle Nouyn kirje "[ICAAP ja ILAAP: valvojen odotukset ja yhdenmukaistettu tiedonkeruu](#)".

käytäntöjen yhdenmukaistamiselle sekä valvonnan yhtenäistämiseksi ja tehostamiselle EKP:n yleistavoitteen mukaisesti.

Vuosien 2016 ja 2017 aikana saatujen valvontakokemusten perusteella koko pankkitoimialalla on kuitenkin vielä parantamisen varaa monella osa-alueella. Vie aikansa, ennen kuin ICAAP- ja ILAAP-menettelyt ovat asianmukaisia.

5 Miten ICAAP- ja ILAAP-menettelyohjeiden kehittäminen jatkuu tästä eteenpäin?

EKP käynnisti vuonna 2017 monivuotisen kehityshankkeen, jonka tuloksena merkittävälle laitoksille on tarkoitus laatia kattavat ICAAP- ja ILAAP-menettelyohjeet.²

EKP tarkisti kehityshankkeen yhteydessä vuoden 2016 ICAAP- ja ILAAP-odotuksia, ja tarkistustyön pohjalta laadituista alustavista ICAAP- ja ILAAP-menettelyohjeista³ esitettiin helmikuussa 2017 epävirallinen kannanottopyyntö. Vastausten pohjalta oli tarkoitus laatia kattavammat valvontaodotukset ja EKP:lle askelmerkit jatkoa varten. Arvioituaan perusteellisesti pankeilta saadut vastaukset ja kuultuaan kaikkia sidosryhmiä EKP julkaisi päivitettyt ohjeluonnokset ja käynnisti niistä julkisen kuulemisen. Ohjeet viimeistellään kuulemismenettelyn tulosten perusteella ja julkaistaan EKP:n verkkosivuilla vuoden 2018 jälkipuoliskolla. Niitä aletaan soveltaa vuonna 2019, jolloin ne korvaavat vuonna 2016 julkaistut ICAAP- ja ILAAP-odotukset.

6 Saatavilla on nyt useampia rinnakkaisia ICAAP- ja ILAAP-ohjeasiakirjoja. Mitä niistä pankkien olisi noudatettava?

Tällä hetkellä merkittävien laitosten tulisi ottaa ICAAP- ja ILAAP-menettelyissään huomioon tammikuussa 2016 julkaistut valvojien odotukset. Laitosten toivotaan ilmoittavan näiden odotusten mukaiset ICAAP- ja ILAAP-tietonsa 30.4.2018 mennessä noudattaen ohjeistusta, joka sisältyy niille helmikuussa 2017 lähetettyyn asiakirjaan ”*Tietojen toimittaminen valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista annettujen EPV:n ohjeiden⁴ mukaisesti*”. Laitosten ei siis tarvitse ottaa nyt kommentoitaviksi julkaistuja ICAAP- ja ILAAP-ohjeita huomioon menettelyissään vielä vuonna 2018, mutta niiden olisi hyvä ottaa ohjeet huomioon vuodesta 2019 alkaen, jolloin myös EKP nojautuu niihin laitosten ICAAP- ja ILAAP-menettelyjen arvioinneissa.

² Ks. 20.2.2017 päivätty valvontaelimen puheenjohtajan Danièle Nouyn kirje merkittävien laitosten johdolle monivuotisesta [ICAAP- ja ILAAP-menettelyohjeiden laadintahankkeesta](#).

³ Sama.

⁴ Ks. [Ohjeet valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista](#).

7 Pitäisikö pankkien odottaa lopullisten ICAAP- ja ILAAP-ohjeiden julkaisemista, ennen kuin ne tekevät muutoksia omiin menettelyihinsä?

ICAAP- ja ILAAP-ohjeiden noudattamiseksi tarvittavien muutosten tekeminen vie aikaa. Siksi niiden merkittävien laitosten, jotka päättävät noudattaa ohjeita omissa ICAAP- ja ILAAP-menettelyissään, kannattaa ryhtyä korjaamaan menettelyjensä mahdollisia puutteita hyvissä ajoin tiiviissä yhteistyössä valvontaryhmänsä kanssa.

8 Miten pankit ja muut alan toimijat ovat osallistuneet ohjeissa esitettyjen periaatteiden laatimiseen?

Pankkitoimiala osallistui kaiken kaikkiaan hyvin aktiivisesti keväällä 2017 esitettyyn epäviralliseen kannanottopyyntöön. Siihen saatiin noin 400 vastausta, joita analysoitiin ja puitiin sisäisesti EKP:ssä. Pankkitoimiala ei pohjimmiltaan vastustanut ohjeita vaan pyysi selvennystä lähinnä siihen, miten toisiaan täydentävät normatiivinen ja taloudellinen näkökulma on käsitettävä ja miten ne tuottavat tietoa toistensa tueksi. Näitä seikkoja käydään nyt läpi aiempaa selkeämmin ohjeiden periaatteen 3 yhteydessä. Ajatuksena on, että pankkien olisi hyvä arvioida vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta koskevien sääntely- ja valvontavaatimusten täyttymistä niin normaali- kuin häiriötilanteessakin (normatiivinen näkökulma). Lisäksi niiden tulisi hallita pääomaansa ja likviditeettiään siten, että niillä on riittävät sisäiset pääoma- ja likviditeettipuskurit riskiensä kattamiseksi (taloudellinen näkökulma). Menettelyohjeisiin sisällytettiin myös ICAAP:n ja ILAAP:n rakenteen käsite, joka selkeyttää EKP:n odotuksia ICAAP:n ja ILAAP:n eri osa-alueiden välisestä vuorovaikutuksesta ja menettelyjen integroimisesta osaksi laitoksen yleistä hallintojärjestelmää.

9 Missä suhteessa ohjeet ovat kansalliseen lainsäädäntöön ja muihin sääntöihin ja ohjeistuksiin, ja mitä ohjeistusta pankkien tulisi noudattaa?

Vakavaraisuusdirektiivin artikloissa 73 ja 86 on asetettu vain yhteiset vähimmäissäännökset, ja artikkelit onkin ehkä pantu täytäntöön eri jäsenvaltioissa eri tavoin. Siksi myös laitosten käytännöt vaihtelevat edelleen suuresti.

Euroalueen maiden välillä on ollut sääntelyyn ja valvontaan liittyviä eroja esimerkiksi siinä, mikä ylipäänsä on ICAAP:n ja ILAAP:n rooli valvonnassa ja miten taloudellinen ja normatiivinen näkökulma painottuvat. EKP:n on kuitenkin kohdeltava kaikkien euroalueen maiden laitoksia samalla tavalla. Sen on myös hyväksyttävä, että ICAAP ja ILAAP ovat laitosten sisäisiä prosesseja, ja noudatettava ICAAP- ja ILAAP-säännösten kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Siksi EKP on laatinut yhdessä toimivaltaisten kansallisten viranomaisten kanssa ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä koskevat periaatteet ja odotukset, jotta eri tilanteissa

olisi selvää, miten voimassa olevia säännöksiä ja EPV:n ohjeita sovelletaan yhteisessä valvontamekanismissa. Nämä periaatteet ja odotukset ovat EPV:n ohjeiden mukaisia, eivätkä ne rajoita kansallisen lainsäädännön soveltamista. EKP:n tärkeänä tavoitteena on kuitenkin varmistaa, että valvonta on laadukasta.⁵ EKP ja toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovatkin vuoden 2016 ICAAP- ja ILAAP-odotuksista lähtien tehneet tiivistä yhteistyötä yhteisten arviointikäytäntöjen ja -kriteerien kehittämiseksi. Näin varmistetaan, että kaikki maakohtaiset tekijät otetaan huomioon ja että ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä arvioidaan samalla tavalla riippumatta siitä, missä päin euroaluetta laitos sijaitsee.

Laitosten olisi hyvä huomioida ICAAP- ja ILAAP-ohjeiden sekä sovellettavan unionin ja kansallisen lainsäädännön ohella myös ICAAP- ja ILAAP-menettelyihin liittyvät Euroopan pankkiviranomaisen (EPV), Baselin pankkivalvontakomitean, finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmän ja muiden kansainvälisten foorumien ohjeet. Lisäksi laitosten tulisi ottaa huomioon kaikki niille valvonta-arvion pohjalta annettavat ICAAP- ja ILAAP-menettelyihin liittyvät suositukset, kuten luotettavaa hallintoa, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa koskevat suositukset.

10 Miten EKP kannustaa pankkeja ottamaan ICAAP- ja ILAAP-ohjeet huomioon menettelyissään?

On muistettava, että ohjeet eivät sido luottolaitoksia. EKP pitää kuitenkin ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä olennaisen tärkeinä laitosten häiriönsietokyvyn kannalta, minkä vuoksi se myös ohjaa huomattavasti valvontaresursseja laitosten ICAAP- ja ILAAP-menettelyjen tarkasteluun osana valvojan arviointiprosessia. Jos jonkin laitoksen menettelyissä havaitaan puutteita, yhteinen valvontaryhmä keskustelee niistä laitoksen kanssa ja harkitsee valvontatoimia niiden korjaamiseksi.

11 ICAAP ja ILAAP ovat pankkien sisäisiä prosesseja. Miksi EKP puuttuu niihin julkaisemalla menettelyohjeet?

ICAAP ja ILAAP ovat ennen kaikkea luottolaitosten sisäisiä prosesseja, ja vastuu niiden toteuttamisesta uskottavalla tavalla ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti on laitoksilla itsellään. On myös kunkin pankin oman edun mukaista tuntee riskinsä ja hallita niitä tehokkaasti, jotta pankki pystyy ylläpitämään toimintakykyään. On niin ikään pankkien edun mukaista kohdentaa pääomansa ja likviditeettinsä tehokkaasti ja optimoida siten pitkän aikavälin riski-tuottosuhteensa. EKP:n mielestä pankit kuitenkin tarvitsevat suunnitelmiansa ja tavoitteidensa tueksi tiettyä ohjausta ja kannustusta. Siksi EKP sisällytti aiheen vuosien 2017 ja 2018 valvontaprioriteettiansa joukkoon. ICAAP ja ILAAP ovat sekä laitosten että valvojien kannalta riskienhallinnan keskeisiä osa-alueita, ja vain luotettavalla pääoman- ja

⁵ Ks. 27.1.2015 päivätty valvontaelimen puheenjohtajan Danièle Nouyn (englanninkielinen) [kirje merkittävien laitosten johdolle suhtautumisesta yhteiseen pankkivalvontaan osallistuvissa jäsenvaltioissa käytössä oleviin valvontamenettelyihin ja -käytäntöihin](#).

likviditeetin hallinnalla voidaan varmistaa, että rahoitussektori pysyy terveenä ja vakaana.

EKP antaa ohjeillaan pankeille yleiset periaatteet ja askelmerkit, joita pankkien olisi hyvä seurata. Pankeille jää kuitenkin täysi vapaus – ja vastuu – toteuttaa ICAAP ja ILAAP tavalla, joka sopii parhaiten niiden omaan tilanteeseen (eli toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen). Ohjeista käy selkeästi ilmi, mitä seikkoja EKP ottaa huomioon arvioidessaan yksittäisten laitosten ICAAP- ja ILAAP-menettelyjä.